

Oglasi, pripisana itd. izlazu i računaju se na temelju običnog cijenika ili po dogovoru.

Priloge za predbrojbu, oglašavanje itd. izlazu se naputnicom ili polotom pošt. Stedionice u Puli i administracija lista u Puli.

od narudbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

ako list na vrijeme ne primi, treba to javi odgovarajućem u svom pismu, za koji se plaća poštarina, ako se inače naplaćuje. Reklamacije bez odgovora.

Novog računa br. 347449. Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

"Slogom rastu male stvari, a nosloga sve pokrvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o pedeset.

Netiskani dopisi se ne vraćaju i ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju. Predplata za poštarinom stoji 10 K u obće, 5 K za seljake na godinu ili K 5—, odn. K 2-50 na pol godine.

Izvan carevine više poštarina. Plaća i utičaje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h, zaostali 20 h., koji u Puli, toli izvan iste.

Uredništvo i uprava nalazi se u Tiskari J. Krmpotić i dr. (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Urednik i izdavač Jerko J. Mahulja. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 12)

Glavna skupština Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru.

(Nastavak)

7. Narodni biljeg. Već se od nekoliko vremena amo razpravljalo u našem Ravnateljstvu, kako bi se, po primjeru Čeha, Srba i Slovenaca, uveo i u nas "narodni biljeg" i to u korist naše istarske družbe. Na se misao oživjela našeg koncem prošaste godine. Sa zadovoljstvom iziđemo, da se je u to razmjerno dosta kratko vrijeme "narodni biljeg" liepo uvriježilo u narodu. A bude li uhvatio korjenja u svim krajevima i slojevima našega svijeta, to će našoj družbi već od same njegove prodaje pripasti godišnje do 20.000 kruna stalnoga prihoda.

Neznatno je taj porez, što ga narod radovoljno na sebe prima, ali uz dobru, zadržanu volju, te uz malo rodoljublja, naša bi Istra od toga "poreza" mogla imati liepu korist: Sva ta družbina podučeca, kao i neka drug, o kojima ćemo propovoriiti do zgrade, stavljamo na srce svim našim ljudima. Napomenemo li da bi naša družba od njih samih mogla imati do 50.000 K godišnjeg prihoda, to smo ime dovoljno označili njihovu važnost, ako da i svaka preporuka u tom smislu ostaje doista izlišnom.

III. Hrvatsko novinstvo.

Ali što bi kako bi ova naša družba, a nema na svojoj strani cijelo naše vevredno hrvatsko novinstvo? Ma koliko stranaka i pravaca zastupale naše novine, svim pojedinim krajevima hrvatskim, ne se bez obzira na svoja često puta osve oprečna stanovišta slažu jedino u menu naše družbe!

Krasan je taj pojav, vanredno utješliv za nas i za cijelo naše hrvatstvo! Iznašna je pomoć, što družbi dolazi putem naših dnevnih i ostalih listova, ali je za družbu od nemanje važnosti i moralna odpora, što je družba crpa od hrvatske tampe. Jednom smo već zgodom spome-

neli, a danas ponavljamo, da kadgod se u članicama pojedinih naših listova povede riječ o našoj Istri, uvijek se s tim pitanjem dovajaju u savez družba, tako da ona ima jedino njima da zahvali, što se u razmjerno tako kratko vrijeme u narodu toliko učvrstila.

Pozdravljeni neka su s toga svi ti zastavnici naše hrvatske misli!

IV. Sv. Cirilo i Metodski židari.

To ime nosi mala ali hrabra čelica velikih družbinih prijatelja u Zagrebu. Pano toga duguje već do sada naša družba tim svojim vrlim "Židarima". Komu nisu jošte u pameti sjajno zablave, što ih u sreću Hrvatske prireduju svake godine ti naši mili prijatelji?! A ima li gdje kakova zгода, da se oni ne bi sjtili družbe, držeci se one — kamen do kamena palača? Upravo neutrudiva su naša braća židari u sabiranju prinosa za našu istarsku sirotinju, pa im mi već za to dugujemo veliku blagodarnost.

Dodamo li k tomu, da je cijelo razpačavanje "narodnog biljega" njima na leđima, to će svakomu biti jasno, koliko i kakovo značenje imaju ti naši "Židari" za nas, za našu družbu, osobito njihov odbor s gg. E. Kornicerom, Biljanom i Suchanekom na čelu! Neka im je od nas topli, bratski pozdrav i vječno spominjanje među sirotinjom, za koju se oni toliko brinu.

V. Zapisi.

U lanjskoj upravnoj godini sjetilise se naše družbe oporukom sljedeći pokojnici: Ivan Nepomuk Petrović Varaždin sa 2000 K, Sidon Brkić Beč sa 5000 K, Pop Dinko Muškardin sa 200 K, Mijo Laginja nadžupnik u Kastvu sa 200 K, Stjepan Vrančić iz Kostrene sa 200 K.

Vječna slava uspomeni njihovoj!

VI. Članovi utemeljitelji.

Medju drustvene utemeljitelje pristupilise tekom god. 1904. tri nova člana i to: 1. Akademicko pjev. društvo, "Mladost" Zagreb;

2. Abiturijenti, velike gimnazije na Sušaku sk. g. 1903/4.;

3. Gospodin Fran Đukić, posjednik — Kastav.

4. Mate Kundić, trgovac, Francići. VII. Ostali dobročinitelji naše družbe.

Duga bi to čitilja bila, kad bi trebalo iznieti sva njihova imena. Mnogo ih ima — a to je utješljivo.

U tom rodoljubnom kolu ide jedno od najsajajnijih nješta našu mladež. Već se u prvim razredima gimnazija, realka i drugih srednjih učilišta zagrijavaju mlada srca mislju na našu družbu. Imamo divnih primjera, gdje djaci kroz' godine i godine kupe prinose, da ih onda prigodom izpita zrelosti izruče družbi. Takav sjajan primjer dala je o sebi mladež Spljetske gimnazije, a to se ponavlja od godine do godine i na gimnaziji na Sušaku.

Sire polje djelatnosti u korist družbe ima pred sobom mladež visokih skola. Beč, Prag, Gradac pružili su nam već do sada o tome puno liepih dokaza. Prvenstvo ima u tome naravno naš Zagreb, već kao središte i srce svih Hrvata. Tu se našoj mladeži često puta pruža prilika, da dokáže svoju ljubav spram naše Istre, odnosno družbe naše. A to ona i pokazuje u svakoj zgodi i u podpunoj mjeri.

Ali ta se djelatnost naših mladih ljudi ne očituje samo kod zabava priredjenih u Zagrebu. Ima n. pr. sveučilišno pjevačko društvo "Mladost", koje priredjuje i izvan Zagreba koncerte i zabave u korist družbe i to upravo s liepim uspjehom. Takova mladež ne zaslužuje samo naše priznanje već i udiviljenje!

I u lanjskoj upravnoj godini sjetilise se razni novčani zavodi naše družbe, tako i. hrv. stediona u Zagrebu, pa stedione u Bjelovaru, Varaždinu, Križevcima, Sisku, Sušaku itd.

Od sabiratelja prinosa za družbu odlikovali su se osobito gg. Dr. Vinković i Magdić. Njima i svima, koji nas u našim svetim ciljevima pedupiru, neka je ovim

izrečena najdublja hvala kao i preporuka za unapried!

Kako je iz računa našega gospodina blagajnika razvidno, svi ti prinosi sabrani putem družbinih podružnica i novina pribrojeni darovima prispjelim izravno na Ravnateljstvo te prihodima polučenim od prodaje družbinih proizvoda, iznašaju u prošloj upravnoj godini svotu od 48.426-79 kruna. Premda napomenuta svota zaostaje daleko za prihodom što ga je družba imala u upravnoj godini 1903., to ipak već i taj sam iznos pokazuje veliku ljubav, kojom cjelokupni hrvatski narod prati družbino prosvjetno djelovanje u Istri.

Priznati moramo pako, da je lani — a djelomice u tekućoj godini — sabiranje prinosa za družbu po nekuda zapelo. Ta žalostna činjenica, koja bi, da dulje potraje, mogla ugroziti i sam obstanak naše družbe, očitovala se ona kao refleks ekonomskih, najskoli pako političkih prilika u svim našim zemljama, ili kao popuštanje u interesu za našu istarsku stvar — ona je, bilo u kojem slučaju za nas ozbiljan znak, teška opomena, pred kojom moramo da se zamislimo.

Taj momenat ne smijemo mi ni ovdje da prešutimo. On je za život i napredak naše družbe od tako nedogledne znamenitosti, da se je naše ravnateljstvo ovih dana našlo prinukano, dati mu izražaja u posebnom "proglasu", koji je bez sumnje došao do ruku i toj slavnoj skupštini.

Neutješljiva je slika, što ju pružaju brojke navedene u napomenutom proglasu: 74.379-73 Kizdatka prema 48.426-79 K prihoda, od čega sledi, da se naši prihodi i razhodi u prošloj upravnoj godini izjednačuju uz manjak od 25.952-94 K. Na jednom mjestu navedenoga proglasa stoji:

"Naša družba sv. Cirila i Metoda za Istru, miljenica i uzdanica hrvatske raje u Istri, iztrošila se je do kraja, i to da udovolji tek nekim od najnužnijih potreba narodne prosvjete u Istri".

PODLISTAK.

Frankovičeva "Početnica."

Piše Vinko Ružiča.

Od kolike i kakove li su koristi i primoci obuci u pučkim školama valjano sastavljene čitanke, može jedino da priredi prokušani pučki učitelj, ponajpače pak onaj, koji je u nizu svoje službe imao prilike, da izmjenjuje razne knjige i čitanke. Da su nasuprot slabo sastavljene čitanke prava pokora za pučku obuku, ne treba, da se tek ovdje pripominje. To smo svi više manje izkusili, ako ne inače, a to svakako sa današnjim našim čitankama, koje će biti možda za sve prikladnije; nego da ih se upotrebljavaju na hrvatskim

*Molim ovom zgodom poštovane kolege, da im po svojoj udovoljivosti izprave naše eventualne ispravne izdanje, ili dajave kakav mozebitni prigovor o "Početnici", što ćemo pak sve dovršene naše rasprave nastojati da objelodanimo. Tako će se stvar bolje razčistiti, pak će g. profesor kod mozebitnoga popravka svoje "Početnice" biti zgodno, da uzme u obzir dotle naše prigovore.

pučkim školama u Istri. — Nego o njima nisamo nakanili da ovdje govorimo. Govoriti ćemo radje o Frankovičevoj "Početnici", o kojoj se daje govoriti.

Ima već liepo čislo godina od kada služimo na pučkim školama. Iz toga čisla želimo ovdje da iztremo neke naše opazke i bilješke, što smo ih u to vrijeme pokušili. Ne mislimo da udarimo u filozofsku notu, niti u petagozke mudrolije, već tek hoćemo, da naučimo onako, "nešto po pet, nešto po šest". Glavna nam je pak svrha ovom pisanju, da potaknemo koga spremnijega znanja i vještijega pera, pak da uz gospodina profesora izravna u "Početnici" ono, što se izglediti daje. A uz to manjemo, da ne bi bilo baš na odmet, kad bi se slična tema iznesla na kotarskim učiteljskim konferencama. Ovdje baš je najpovoljnije tlo da se "Početnicu" prorešeta, pak da se ju onda temeljito izpravi. Zaista čudna je stvar, što se obično daje sastavljati knjige za pučke škole po srednjoškolskim profesorima! Mi ovim ne

mislimo da diramo u znanje i spretnost ove poštovane gospode, nego tek mnijemo da bi se našlo i medju pučkim učiteljima pisaca, koji bi bili sposobni, da se dadu na taj posao. Pak to je napokon voda, u kojoj se oni s dana u dan kreću. Priznati će nam se, da i najbolji profesor, psiholog ili pedagog ne će moći da zaroni tako duboko u dječju dušu, kao jedan izkusani učitelj, koji danomice in a djecu, stono rieč, na situ i rešet. A valja znati, da se imadu prilagoditi čitanke, ponajpače pak "Početnica", duši i naravi djece, a ne obratno. S toga baš držimo, da nije najsrjetnije poduzeće, kad se slične radnje povjeri ljudima, koji uz sve svoje krasne vrline i zavidne sposobnosti u svojoj službi ne mogu da se pravo prilagode naravi sićušne djece. — Ovo smo htjeli iztaknuti kao naše osobno mnijenje, koje pak ne kanimo nikomu narivavati. — Prije nego predjemo na samu stvar, želimo umoliti gosp. profesora, uz kojeg nas veže sinovska ljubav i nepokolebiva odanost, da nas iz-

voli izvinuti, ako se budu naši nazori u u koječem razilazili.

Zadaca "Početnice" sastoji se glavno u tom, da djecu izobrazu u misljenju, govoru, čitanju i pisanju, donekle da u djeci budi nabožno-čudoredna i estetička čuvstva. Najprimitivnija joj je pak svrha, da mladež izobrazu u čitanju i pisanju. Ne smije se ipak misliti, da je lahak posao sastaviti valjanu "Početnicu". Iz nje srce mladež prvu mudrost, pak baš zato su si pedagogi dugo razbijali glave, kako da udese ovu knjigu, e da bude onim malisima čim prikladnija. Dugo su si bilili vlasti, pak i učenjaci svjetskoga glasa, kako da izkalupe metodu za prve početke u pisanju i čitanju. Bio tute vrstnih školnika i učenič pedagoga, pak redali metodama kao baba orasima o Božicu. Svatko držao se svoje kao pijan plotu, a svi skupa znali su, da nisu još pogodili u pravu notu. Konačno izmoglija je na površinu metoda piscočitanja, koja je napokon i odnijela perje. Na oslonu ove metode sastavljena je

Svrha je daljnjemu dielu moga izvještaja, da nelom navedeno mjesto osvjetli pa bilo to ma i u nekoliko kratkih poteza.

VIII. Družbine zgrade.

Najviša svota družbinih izdataka u lanjskoj upravnoj godini nahodi se pod naslovom: „Nabava nekretnina i građenje škola“. Ta je svota iznosila 39.919 K. Od toga je novca družba podigla školsku zgradu u Rakuju, nabavila zemljište u Puli, započela gradnjom školskih zgrada u Fabricima, u obćini Višnjak, Zrenju i Sv. Luciji u obćini Oprtalj, u Vinkuranu kraj Pule i u Drenju na Labinstini.

Mjesta, u kojima se sada dižu te najnovije družbine zgrade, sve su same najizloženije točke. To izbija i odalle, što i „Lega nazionale“ gradi svoje zgrade u Rakuju i nedaleko Fabaca, doćim u Zrenju postoji već davno jedna njezina škola. Sv. Lucija je pako do samih vrata talijanskog gozjeđa — Oprtalj — gradića, što se od davnine odlikuje najdivljom mržnjom protiv svega, što je hrvatsko.

I tako će naša družba imati pet svojih novih ponosnih školskih zgrada, pet novih ognjišta, odkud će među naš zapušteni narod vratiti iskre znanja i svijesti.

K ovima treba pribrojiti još i obstone družbine zgrade, kojih ima deset na broju. Takova je jedna zgrada u Puli, u Stokovcima, Rakuju, Jursićima, Sv. Lovreću kod Labina, Baderni, Vabrigi, Kasteliru, Livadama i Malom Lošinju, ukupno 10 zgrada. U družbinjoj zgradi u Malom Lošinju smješteno je tamošnje dječije zavbište, doćim se škola nahodi u kući poznatoga rodoljuba gosp. Lovrića.

Već je u mojem lanjskom izvještaju bilo govora o neprilikama, što nam ih obćina u Malom Lošinju čini u pogledu gradnje nove školske zgrade u onom mjestu. Naše se je Ravnateljstvo obratilo naime na obćinu, da nam izda dozvolu za gradnju napomenute zgrade. Obćina je molbu odbila. Iste je sreće bio i naš uoćim podnesen na obćinsko zastupstvo, doćim je zemaljski odbor pronašao, da bi se ustied neke formalnosti imala na novo držati komisija na licu mjesta. Komisija se je držala lani, na dan 7. srpnja i ponovno odbila našu molbu za gradjevnu dozvolu. Isto je učinilo i obćinsko zastupstvo i tako se la stvar nalazi sada ponovno kod zemaljskoga odbora u Poreću.

Medjutim naše se ravnateljstvo nije dalo time smesti. Već je na lanjskoj glavnoj skupštini napomenuto, da je gosp. Lovrić c. k. stražmeštar u miru, dao družbi na raspolaganje svoju kuću u Malom Lošinju. Ta se je kuća podigla kasnije još za jedan kat, kamo se početkom ove škol. godine smjestio drugi razred.

Naše je Ravnateljstvo i u prošloj godini posvetilo mnogo pažnje uzdržavanju tih svojih zgrada, što je družbi također progutalo liepu svotu. Ali u interesu je ovoga našega društva, da nam zgrade, taj

takodjer Frankovićeva „Početnica“, o kojoj eto namillli smo, da koju progovorimo. Da budemo pregledniji, razdijeliti ćemo ovu našu radnju u pojedine odsjeke. — Da poćnemo.

I.

Razvrstba pismena.

U „Početnici“ razvrstana su pismena po lahkoći u pisanju. Neki pedagogi pak preporučaju, da se pismena u „Početnici“ razvrste po lahkoći u ćitanju, odnosno izgovoru. Mogu imati pravo i jedni i drugi. Odućujući momenat o onoj tvrdnji valja tražiti u dotičnim predvježbama. Izvedu li se temeljito predvježbe za pisanje, ne mora se baš početi sa slovima po lahkoći u pisanju, izvedu li se nasuprot temeljito predvježbe za ćitanje, može se početi i sa slovima težegja izgovora; izvedu li se pak temeljito i jedne i druge predvježbe, dade se lahko razvrstati pismena ili na jedan ili na drugi način, bez da nastupi s toga po djetu kakva osobita potežkoća.

jedini naš nepokretni imetak, oštane što dulje u koliko boljem stanju.

IX. Družbine škole.

Dvije su zgrade, što ih je družba digla — odnosno kupila — u kojima su smještene javne škole s učiteljima plaćenim od sredstava zemaljske školske zaklade. Jedna od tih zgrada nahodi se u Vlakovom, druga u Jursićima. Mimogrećde, napomenjem; da pitanje škole u Vlakovom nije jošie riješeno, pošto je zemaljski odbor uložio utok proti ustanovljenju one javne škole, tako da tamošnji gospodin učitelj nije kroz više mjeseca primao plaće ni od kuda. Naravno, da je i tu morala da priskoči družba, kojoj je uspjelo zadržati učitelja na njegovu mjestu.

(Nastavak sliedi.)

Braco učitelji!

Nedavno ćitali smo u „Našoj Slući“ kako je neki talijanski učitelj u Istri na temelju § 27. zemaljskog školskog zakona od 9/X. godine 1901. izvojtio si prvu starostnu dokladu, te kako su neki drugi naši učitelji potaknuti ovom privredom na temelju istoga § zatražili svoje doklade. To je dobro, ali bi bilo još bolje, kad bi se umolilo dotičnoga talijanskoga kolegu, da dopusti obielodaniti odnosnu riešitbu c. kr. ministarstva za bogostvoje i nastavu, e da tako i drugim učiteljima širom Istre poznata bude. (Nije li ona riešitba upravnog sudišta? Op. ured.)

Odlomak § 27. rećenoga zakona glasi: *Sa svjedodžbom učiteljske sposobnosti providjeni učitelji i podučitelji, koji su služili nepretrgnuto i sa dobrim uspjehom na kojoj javnoj pučkoj školi kojega u državnom vieću zastupanoga kraljevstva i zemlje, dobe bez razlike, je li su namješteni privremeno ili stalno, po dovršenih pet prvih službenih godina dokladu k plaći.* (Pikantnije pasuse podćitali smo mi. Op. pisca). — Mi razujemo ovako:

Učitelj može služiti makar 4. godine bez svjedodžbe sposobnosti. Prije izmak 5. godine položi dotični izpit, ćim postane *providjen svjedodžbom učiteljske sposobnosti, pak ima zato pravo temeljem § 27. po dovršenih pet prvih službenih godina na dokladu k plaći.*

Ovaj § ne veli, niti se po duhu njegovu dade zaključivati — kako se ga do sada upotrebljavalo — da ima učitelj naime pravo na dokladu k plaći po dovršenih pet prvih službenih godina *iza postignuća svjedodžbe učiteljske sposobnosti*, nego veli, da ima pravo na dokladu *iza dovršenih pet prvih službenih godina*, ako je providjen svjedodžbom učiteljske sposobnosti. Ovdje se dakle ne pita, kada je dobio svjedodžbu usposobnicu, nego se naglasuje kao uvjet, da ima biti s njom providjen t. j. za vrijeme tih pet godina mora ju pribaviti ili se mora s njom providiti. I ako ju prije izmak 5. godine

Obzirom na naše prenatrane škole, naše je mnijenje, da bi „Početnica“ bolje odgovarala svojoj svrsi, kad bi u njoj pismena bila poredana po lahkoći u ćitanju.

U našim nattaćenim školama, često i sa više odjela, tek da se može i pomisliti na temeljitu izvedivost predvježbe za ćitanje. A površne ove predvježbe jedva mogu i kod otvorenije djece da poluče svoju svrhu. Slabija pak djeca prate obićno ovakve predvježbe nekako kao u snu, te se s njima veoma malo ili ništa ne okoriste. Uvidjavam pak učitelj mora uvijek da ima na oku baš slabiju djecu, te da joj ćim više pogoduje. Zato ono skupćeno vrijeme, što bi ga izgubio sa površnim predvježbama u ćitanju, moći će kud i kamo uspješnije upotrebiti kod samoga ćitanja. — Da su u našim školama gotovo nemoguće temeljite predvježbe za ćitanje, priznati će nam se, ako samo spomenemo, da ima obićno učitelj pred sobom do 60 pak i više malene djeće, a uz to možda i po više odjela. Sad mi pitamo: kako

svoje službe jur posjeduje, onda ima pravo na starostnu dokladu.

Ovakvo nekako, u koliko se sjećamo, tumaćilo je upravno sudište odnosni § školskog zakona za Goricku i Gradišku, koji se u glavnom načinu sudara, te su tamošnjem učiteljstvu, zalugom kolege Urbančića, bili u ovom smjeru dopitani kvinkvenjiti. U ovom smislu tumaćilo je valjda i ministarstvo dotični § prigodom utoka talijanskoga kolege.

Zato bi dobro, kad se je već i u nas pokrenula akcija radi starostnih doplataka na temelju § 27, da sva istarska učiteljska društva dogovorno stvore zaključak za skupnu peticiju na kompetentne oblasti e bi se u stvari izazvalo obćeniti zaključak za celokupno učiteljstvo u Istri. Držimo, da bi nam naši odvjetnici bili na ruku.

Nego, žasniti ne valja, jer — jer bi se mogao skorim sastati istarski sabor, koji već ima u programu *izpraviti spomenuti § 27.*

Pri koncu spominjemo, da § 27. staroga zakona od 18/XII. god. 1888. z. z. list br. 1. ex 1899. sasma je istovjetan sa novim. — Dakle na posao dok je doba! *Pučki učitelj.*

Iz carevinskoga vieća.

Beć, 2. jula 1905.

Zastupnička kuća razpravljala je provizorij za drugu polovicu 1905. u sjednici od prošloga ponedjeljka (26. juna) poćno. I ćim su govorila tri govornika, bio je predložen i prihvaćen zaključak razprave. Sliedeći dan, u utorak govorila su još dvojica kao glavni govornici, Njemec liberalac Dr. Menger i Svenjemac Herold. Ni od Mladoćeha ni od Hrvata i Slovenaca nije niko govorio. Poslie nekoliko toćznjih stvarnih izpravaka, glasovalo se je, i provizorij bio je prihvaćen većinom glasova. Za provizorij nije glasovao nijedan Hrvat ni Slovenac, proti njemu tri Hrvata, što bi imalo znaćiti, da je klub odućio glasovati proti, ali da se je većina od glasanjanja uzlegla.

Ministar-predsjednik Gautsch može do sad biti sa svojim djelovanjem posve zadovoljan. Hoće li to još dugo trajati nezna se. Klubski načelnici pod predsjedanjem kućnoga predsjednika i u prisuću Gautscha, obdržavali su u sriedu sjednicu, da ustanove što da se još razpravi prije nego se razidje carevinsko vieće. Ministar-predsjednik izjavio je da smatra nužnim da se razpravi provizorno trgovački ugovor s Bugarskom i Svajcarskom, a redovito trgovački ugovor sa Njemaćkom i osnova za osjeguranje vjerjesije za gradnju Alpskih željeznica. Naćelnik mladoćeskoga kluba izjavio se je proti tomu, da se već sad i u drugom i trećem ćitanju razpravi trgovački ugovor sa Njemaćkom. Isti klub je i proti dozvoli vjerjesije za Alpske želje-

znice, ako se istoćobno neosjegurja podržavljenje onih željeznica, koje su u rukov privatnih društava. Ta izjava načelnika mladoćeskoga kluba neugodno je djelovala i na vladu, i na njemaćke stranke, a u koliko se tie Alpskih željeznica, takodjer na Slovence.

Izvršujući odbor mladoćeske stranke u Pragu potvrdio je dne 1. jula svoju već prije ćinjenju odluku, da se nema već sad ljeti razpraviti trgovački ugovor s Njemaćkom niti osnovu vjerjesije za Alpeke željeznice. Izjavio je ipak istoćobno da daje ćeskom klubu u parlamentu istoćobne ruke. Naćelnici ovoga kluba govorili su s ministrom predsjednikom prije nego se klub konaćno o dvih gornjih pitanjih odućio. — Medjutim se je zak. osnova o trgovaćkom ugovoru razpravljala u prvom ćitanju dne 28. juna i izrućila carevinskomu odboru na razpravu. Ovaj ju je razpravljao dne 30. juna i. j. jula. Ministar predsjednik bio je pozvan u odbor i prisiljen da dade izjavu za slučaj da Magjari ne bi na dobu razpravili ugovora. Za taj slučaj reće Gautsch, sazvatii će na dobu parlament, najdulje do konca decembra tekuće godine.

Dne 28. juna saštala se je austrijska kvotna deputacija, to jest, onaj mali zbor od deset mućera izabranih što izmed ćlanova zastupnićke, što gospodske kuće carevinskoga vieća, koji bi imao odućiti, sporazumno sa ugarsko-hrvatskom kvotnom deputacijom kvotu, iznos, koji ina plaćati za skupne poslove monarhije jedna i druga polovica monarhije. Kvotna deputacija se je sastala i konstituirala, i izabrala predsjednikom Njemca, staroga Chlumeckoga, podpredsjednikom Poljaka Dziedusićkoga, a bilježnikom takodjer jednoga Poljaka. Ćim su se konstituirali zamolio je rieć Njemac pućke stranke i prvi podpredsjednik zastupnićke kuće Kaiser. Predsjednik mu je tećkim srecem dozvolio govoriti. Kaiser je izjavio, da bi se moralo uzeti u ruke reviziju cijeloga uređenja monarhije. Na to su se oglasili za rieć Slovenac Povša i Ćeh Fořt, ali je predsjednik, opazkom da nema sad nikakvih razprava, zaključio sjednicu i pohjego. Chlumecky je pokazao da je ostao žandar kakav je bio u svoje doba kao predsjednik zastupnićke kuće, i da zna biti takovim i u najvišem zboru kakav je kvotna deputacija. Medju ćlanovi ove i zastupnici veliko je nezadovoljstvo. Govori se, da će Chlumeckoga prisiliti da položi predsjedniću ćasi.

Istoga dana, 28. juna, imao je svoju sjednicu takozvani „Derschaltin odbor“, to jest onaj odbor, koji bi imao razpravljati o stvarih tiećnih se nagodbe sa Ugarskom. Tu je bio i ministar-predsjednik. Izjavio se je o trgovaćkih ugovorih, i o pitanju kvote. Glede trgovaćkih ugovora

(predvježbe za pisanje) dakako abstrahirajući ih od onih patentiranih bukvana. Dapaće ono šaranje oćito ih veseli i ugodno zabavlja, te tako i neznaćuji nauće kao od šale pisati razne oblike pojedinih pismena, p k joj baš zato ne dadu baš nikakvih-potežkoća, kad im kasnije valja da ih faktićno pišu.

Evo, ovo su u glavnom razlozi, koji su nas naveli na misao, da bi bolje odgovarala „Početnica“ našoj potrebi — obzirom na prenatrane škole — kad bi pismena u njoj bila poredana *po lahkoći u izgovoru.*

Radi razvrstbe pismena u Frankovićevoj „Početnici“, dodje se već odmah s početka na nemale potežkoće, biva najme kod sastavljanja slova ka suglasitna t, b, c, e itd. U ovim slučajevima, a da ne spominjemo druge, mora učitelj djecu mehanikim načinom uputiti, rećimo, da se t-i ćita ti; b-o = bo itd. A to ne valja!

(Sliedi.)

Nastavak u prilogo.

bi da im nije mogao želji udovoljiti, al je ipak poletio župniku nek bi on uplivaio na ravnateljstvo škole, da eufole odadeš. Ravnatelj je odgovorio poslav 1 eufol g. kapelanu, da će eufole pa makar i sv. G. i M. odadešiti, al samo pismenim nalogom g. kapelana. — Gosp. kapetan odgovorio je ravnatelju, da mu u tom ne može zapovjedati, al da bi mu učinio veliku ljubav kad bi nedužne eufole odbacio. Ovdje bi trebali staviti nekoliko upitnika g. kapelanu. Kapelane šadki! Ljubav? A znate li Vi što je to ljubav? Neznate, jer tada Hrvati nebi znali za Vašu „ljubav“ prama njima. Učiniti Vama ljubav, da onda Vaša poskoci prema irredenti i još nekamo! Joki, brate!

Na dan sv. Vjekoslava, večerom, dakle u predvečerje Tielova puknuo. Lošinju glas, da je zastava zahranjena, to da se neće s njom u procesiji. Veliko veselje u Izraelu! Nekoji se čak iste večeri hvališe da bi bili u zastavu, hrv. učiteljstvo i učeničke pucali. A u istinu pucali su od jada. Žalostno je za njih osvanulo tielovsko jutro. Zastava sv. Cirila i Metoda leprša veselo pred četom hrvatske djece praćene svojim učiteljima. Oni zapanjeno gledaju, čude se, al nikomu ne pade na pamet da i okom stisne (zubima škripali bilo im dozvoljeno, ajde de!). Kud god se prolazilo, čekala grupirana radoznala irredenta zasramljena i ponižena. Našim majkama, dječici i vrlim lošinjskim mornarom blistaju oči od radosti i svo blagoslivlje hrv. školu. Talijani pucaju od jada.

U tal. novinama pišu, da je to zastava odvješnjeg družbinog zabavišta. To nije istina, već je ova svojina družbino škole. Neka se strpe pak bi mogli i vremenom vidjeti još jednu, manjeg formata, ispred dječice zabavišta. Nego oni pišu, da je to zastava zabavišta jedino s razloga, da zamuču svojoj braći u „Regione Giulia“ hrv. školu u Malom Lošinju, koja liepo napreduje i koja će biti njihova smrt, jer broj djece raste kao gljive iza kiše.

Jedna mala epizoda za dobar svršetak. Talijanska škola, koja je išla u procesiji iz hrvatskih škola, gledajući popreko kog ciganskog konj našu djecu, ne toliko zastavu (P i aj, aj!), nastojala je da bude čim veći razmak između naše i njihove djece. Kažu, da se zato brinula osobito neka usidjela (ne usirena) frajla, koja ima u svojem imenu i č i č. Al to, frajlice, samo kažu, te ako u to vjerujemo mi, ne inorate za to „milostiva“ Vi! A na lievo uho, ko pravi kavaliri prišapnut ćemo Vam, da će doći vrijeme, kad ćete tiskati Vašu djecu k našoj, da se „Vlah ne dosjeti“ koliko Vas ima. Ovo pak nemojte kazati vašim kavalierima. Si, proprio! Idi kume, idi...!

Sadjenje duhana na Cresu. Od lano na n pišu, da je cesarska vlada zbog siromaštva tamošnjeg pučanstva dozvolila, da se oko greda Cresu za pokus zasadi nešto duhana. U tu svrhu priredili će se posebno razsadišće te bude li prvi pokus uspio, saditi će se više duhana i tim pomoći siromašnu poljodjelca, koga šibaju svakojake nevolje.

Potvrda i politika. Pod tim naslovom piše neki creski „framasun“ tršćanskom „Zidovčić“, pripovijedajući mu kako je prošlih dana u creskoj župnoj crkvi presvj. župnik Mahnić — poznat radi svojeg ru-sosfiskog čuvstva — dielio sakramental sv. potvrde. Radi toga — kaže — je većina dubrih cresana radje odpejlnala svoju djecu u privatnu kapelu biskupa sugradjana (biskupa in partibus) monsig. Petris de Dolamare, nego li u župnu crkvu, gdje je funkcionirao Monsig. Mahnić, koji je medju ostalim upotriebio priliku te držao propovjed punu izbornih savjeta i anateme proti čitateljem nekih framosunskih novina.

Tako creski framasun o presvj. biskupu Mahniću, koji će težko podnesti taj židovsko-liberalni udarac!!

Voloski kotar:

Iz podgrada primamo: Prošloga čedna zadesila je ovdšnjim obitelj Mihalića velika nesreća dotim joj čestita obitelj G. Jenka pravim čudom izbjegla. Dne 22. o. mj. vozio se u svojoj kočiji Ivan Mihalić-Kume državnom cestom sa starijim sinom G. Jenka, Tihomilom. Na jednom poplašili se konji, prevrnuše kočiju i oboljica najđeše se pod njom. G. Jenko, mlad i okretan oslobodio se iz pogibeljnog položaja odmah, podignuvši malko kočiju zaletio se u jarak gdje se je neoznatno samo ranio. Nu gore je: prošao sirota Mihalić. Njega su pjesni konji vukli za sobom do 180 koraka te je ostao vrlo teško ranjen, jer mu je zadržljena nosna kost, prebijene čeljusti i slomljeno više rebara. Teško da će siromah preholjeti tolike i tako težke rane.

Sa Matuljako željezničke postaje piše nam prijatelj: Na ovdšnjoj pošti nalazi se upravitelj neki pl. Petris, koji znađe vrlo malo hrvatski, nu što je još gore, on imade pomoćnika, koji nesamo što nezna hrvatski, već dapače vričlja naše ljude sa pogrdam: heđasli Kranjac (Dummer Krainer), ako ga nagovore hrvatski.

Koliko nam je poznato imadu pravo i kotarske oblasti, da reknu svoju kod namještenja ovakvih činovnika, pa bi rado znali kako se je kol. oblast u Voloskom izjavila o ovakvih činovnicih. Dok se iz-puni ta naša želja, preporučamo ove činovnike slav. ravnateljstvu pošta i brzovanja u Trslu, da ih dolieno nagradi.

Pazinski kotar:

Neshvatljivo. Nedavno čitali smo u „N. S.“ viest, da se mnogočastnome gospodinu župniku u Brdu sa strane c. k. kotarskog školskog vieća u Pazinu, neće dozvoliti da bi držao pomoćnu školu. Znamo, da je g. župnik, dok je kapelanovao u Pićnu držao lano školu nešto pol godine; onda se ga je molilo, da bi preuzeo hrvatsku školu u Pićnu. Nekei gosp. izrazivao se svagdje, da je najzadovoljniji s onim školama, gdje su svećenici učitelji. Kod njih imade najljepših uspjeha. To se nekad govorilo, al sada se izdalo parolu: hrvatski svećenici nesmiju držati škole. Danas može držati pomoćnu školu svaki, koji nije Hrvat. Naši ljudi nesmiju naučiti ništa. Nu, kad bi bio javio g. župnik, da će držati školu talijansku, vidjeli biste, kako bi se nekogi hvalili, vidite i tamo smo mi ustrojili talijansku školu.

Znamo za pomoćnu školu u jednom kotaru („Sloga“ je o njoj pisala), gdje učiteljuje čovjek po mišljenju Talijan, komu ljudi davoju masnu plaću. Svršio je dva ili tri tečaja na talijanskom odjele učiteljstva u Kopru. Kad se sa neke strane prigovorilo proti ovoj školi, izrazio se netko: „Zahvalite Bogu, da vam tko ljude podučava“. Dakle g. župnik u Brgradu se ne dopušta škole, ovomu drugomu da, i još mu se inoramo zahvaljivati — jer je Talijan!!

Kad je umro učitelj u mjestu N., htio je tamošnji g. župnik preuzeti školu (ili mu se je joste i ponudilo). Da biste znali, kako se ovomu gospodinu sa svih strana išlo na ruku.

Komentara ne treba. Nek fakta govore. Vama gospodo, što se s narodom rugate, ne će manjkati hvale i priznanja sa strane Talijana, al znajte, da vam neće manjkati ni prokletstvo našeg naroda.

Škola u Sušnjercu. Onomadno čitali smo u puljskom „Omnibusu“, kako se je famoznome profesoru Popoviću sa svih strana išlo na ruku. Upalo nam u oči i to, da je i presvjelli g. biskup dr. Nagl preporučio spomenutog g. profesora gg. svećenicima oko Sušnjovice, daviši mu svoju posjetnicu i na njoj preporuču pisanu u latinskom jeziku, neka bi išli na ruku tome profesor. Naravski, presvjelli g. biskup nije htio pisati hrvatskim jezikom, jer hrvatski nezna; njemački lakodjer

nije htio pisati, da mu se nebi reklo, e nam uslijue njemštinu; mislio je, pišimo internacionalno, pišimo latinski. Čuli smo već više puta, kako se presvjellili hvalio, da se on zauzimalje za školstvo u Istri. On je dapače i u samom Beču zagovarao Istru, prikazujuć ovu zemlju u školskom pogledu silno zamerenom. Činjenica sv. U. Presvjellili je preporučio svojim svećenicima prof. Popovića agitatora za rumunjsku, recite proti hrvatskoj školi — indirekte je dakle i sam presvjellili agitirao proti hrvatskoj školi. Vidimo dakle, kakve škole bi rado presvjellili biskup da budu: rumunjske, talijanske, možda i njemačke, samo ne hrvatske. Razumijemo i to. Presvjellili se sa pukom ne može razumjeti, jer ovaj hrvatski govori, draže bi mu bilo, da bi puk govorio talijanski, pa se lako njemu ne bi trebalo mučiti, da uči hrvatski. Nu znajte presvjellili, da će naš narod uza sve Vaše preporuke uvijek i svagdje zadržljivati samo hrvatske škole. Preporučamo Vam, da se kanite čorava posla, da se kanite podpomagati, agitirati proti hrvatskim školama.

Poplava, tuča i oluja. Prošlog 23. VI. 1905. velika plaha poplavila je ravan u Borulu. Stela je velika. Do par dana imalo se pokositi, kad lano nepogoda uzela nam skoro sve. A da prizor u tužnoj slici bude potpuniji, pastie kiše poskropila nas i tuča. Svršila ova, evo silne vjeterine, da potvrdi svoje rastvorno djelo svojih družica u zlobi. Pokazao se bio ovo ljeto dobar i liep prirod, kad tamo, sve muke i nade u tren se raspršile. Barem da smo stalni, da će ovo, što je još ostalo, biti naše. Nadajmo se barem.

I u polobčini Paz, mj. obć. Boljun, počinila je šteta tuča. Taj bič naravi neće, a da i njih svako toliko ne ošine. Dobro bi bilo, da se na visinama tih občina postave postaje sa tučobraninama. Nek se poskrbi za to koji razumniji i tu stvar potakne kod obćinara, ili kako drugačije, samo da se što god postigne. Sree ti se od užasa stisne, kad vidiš uništenu ljetinu, i očaj poljodjelca! Da mu je moguće pomoći, al...

Iz Lindara. Videći da Vam nitko ne piše s ovih strana, odlučio sam se ja, premda neuk, da iznesem jednu našu tegobu. Nas Lindarce zadesio je težak udarac, prigodom odlaska G. Stefanuta, umitrovljenog župnika. Ovaj gubitak u koliko težko žalimo, još ćemo ga težje očuliti. Što je bio nama seljčina g. Stefanuti kroz ove dvie godine svog boravka medju nama, nije moguće sve ovdje izniet. Svojim velikim radom i neumornim trudom za boljak i napredak puka, priskrbio si i zalostnih protivnika. A da nas je veleč. Stefanuti ostavio, krivi smo donekle i mi, što ga nismo znali obraniti od osvete i zanovietanja protivnika. Zauzimajući se n. pr. za procvat naše posujilnice, navukao je na se gnjev našeg šior maestra, odkazavši mu stan u školi, gdje je do tada stanovio. A kada je sveo nekako u red račune, u ime zahvale dobio običnu plaću za dobra djela. Zaliti će za njim puk, a veseliti će se protivnici; čutići će njegovu odsutnost i naša Čitaonica, jer se u njoj ne će više obdržavati poučna gospodarska predavanja, kojima je naš pop Frane liepo puk podučavao na uzorno obradivanje svojih polja i vinograda, i naučao ga na na štednju. Osobito nam niilo bijaše, kako se je naš pop Frane liepo slagao s našim novim župeupraviteljem, te ovdje rado to iznašamo jednomu i drugomu na čast. A to naš g. župeupravitelj i zaslužuje, jer se i on kao dobar pastir liepo brine oko nas i naše dječice dobriim primjerom i dobrom poukom.

N.šćemu pak popu Franu želimo, da nas ozaložene doskora ulješi, te se upel' bratno povrati medju nas, u svoje rodno mjesto!

Iz Zamaška pišu nam mjeseca lipnja sljedeće: Nastojanjem ondješnjeg župnika, počele su se odkrivati znamenite rimske

starine. Do sada, u malo dana radnje, pronaslo se je mnogo svetiljka (lampa) s različitim slikama, suza (lacrimae) raznih vrsti, dapače i jedan predhistorični komad stakla: te tragove triju zidina. Svar je bila dojavljena centralnom muzeju u Beču i zemaljskom odboru u Poreču. Na lice mjesta već su bili zato i poslana gg. Konservator dr. Gairs prof. u Pulj, i prof. Pusch, ravnatelj gradskog muzeja u Trstu. Izkopavanje će se nastaviti.

Porečki kotar:

Iz Motovanskine tuže nam se prijatelji, da nije moguće u gradiću Motovanu dobiti žigica „Družbe sv. Cirila i Metoda“ ali mi se tomu ne čudimo, jer poznamo, bi reč, bolje ove zagrižene, nego li taj naš prijatelj, koj mu savjetujemo, neka izbjegava on i svi njegovi istomišljenici onakve dućane ili trgovine, koje neće da znadu za naše žigice. Druge pomoći mu neima. Komu smrde naše žigice, tomu nesmiemo dati ni novčića za službu. Klin s klinom!

Franina i Jurina.

Fr. Si cul Jure po djavlića, da se oni od komitala poprdijskog društva za jitu u Basku hvale da lumbe i vrane oko njih lete ako bi jih uzeli u Societad od neverujboga.

Jur. Toga neveruj. To ti je dal van mali Krok, boj da prihajaju kadagod peridoru.

Fr. Ma i ja san va te besedi vaje posu-minjal da bi to oni storili, dokli imaju malo soli va glavi, a ako je imaju malo, će njin je malo gergo gerze posuditi.

Jur. Sada pak drze sedude va kuhinji, boj da njin je jos malo toplu u njihovim vručim glavama i zato, da oni, ki bi se zadržel reč cagod po nasu po hrvatsku, dobije vaje s kuharicom po glavi, zac na seduti se mora samo talijanski lambaskat i parlatat.

Pa ca nimaju evancik za šalu.

Jur. Mi se pari, da su njin splisnivile, kako i serce kō je pozabilo na njihij zajik harvaški i rod baščanski.

Fr. Neka se samo prentaju ti novi spe-cenici čozoti, čemo njin već doma po-kazat, da nas je zadajila i odhranila harvaška mati baščanska i da u nas nima mista koza mi s dugim ni krat-kin repom, leho samo naša mila harvaška trobojnica crljena - bela i plava.

Razne primorske viesti.

Sastanak svrhj oporbontih narodnih zastupnika iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, Istre i Slovenije, zakazan na 4. srpnju u Zagrebu, odgadja se na nezivestno vrijeme.

Iz zemaljskog škol. vieća za Istru. U sjednici c. k. zem. školskog vieća za Istru, obdržavanog dne 21. pr. mj. u Poreču, bijaše odlučeno, da se ima upisivanje djeka pučke škole u Pomeru u dva jezikovna odjela, vršiti svake godine po slobodnoj volji ručelja ili zakonitih zastupnika za školu sposobne djece.

Poduprii su predložio da se prošire hrvatske pučke škole u Pazinu i u Polju i da se čim prije otvori pučke škole u Sv. Lovreću od Prednice i u Sušnjovici.

Jednu se učiteljuu jednom godine stavlja u stalnu mirovinu.

rekao je da valja neke urediti bar privremeno već sad, naime one s Bugarskom i Svajcarskom, jer im izteče rok mjeseca septembra; onaj s Njemačkom također već sad radi njegove znamenitosti; ostali, kojima izteče rok, koncem februara 1906. urediti će se u jeseni. U skripcu je ministar-predsjednik obzirom na odnosaže u Magjariji, gdje nema parlamenta koji bi razpravio ugovore, i guje je vlada koja neuziva povjerenja parlamenta. Glade kvote reče ministar-predsjednik Gautsch, da će učiniti onako kako i njegov drug u Magjariji, ministar-predsjednik Fejervari, naime da će naprosto davati skupnom ministru financija svotu u razmjeru kao do sad. To davanje za troškove skupnih poslova da je utemeljeno u pragmatičkoj sankciji i u nagodi. Takovo davanje, odvrati mu među ostalimi dr. Susteršić jest prekršaj ustava, jer zakon pozna u tom obziru samo dva načina: ili da se sporazumiju obostrane deputacije ili ako ne dodje do sporazuma, da odluči cesar odnosno kralj. Drugi su ministru predsjedniku rekli, da postupak njegov znači stanje izvan zakona, da hoće da takovo stanje, koje već vlada u Ugarskoj, uvede i kod nas. S toga bi želili, da se vlada posebnim zakonom ovlasti da plaća kvote za skupne troškove. Ministar-predsjednik veli da njegovim postupkom nije prekršen ustav, da je zakonit, i da bi se posebnim zakonom jače vezalo ovu nego onu polovicu monarhije. Bit će sve kako će vlada. Sad već ne bijaše ni prigoda da se inače učini. U pelak ne bijaše sjednice, a taj dan iztekao je rok glade kvote lani po vladaru ustanovljene. Od jučer, 1. jula, kvota će se doista davati sa strane obiju vlada, ali ne načinom po zakonu ustanovljenim. Zakon, ustav je prekršen, sve za volju Magjara. Da je prave odlučnosti kod nemagjarskih narodnosti ciele monarhije, moglo bi se već sad smatrati nagodu nepravovaljanom, te drugu posve novu koli izmed Austrije i Ugarske, toli izmed Ugarske i Hrvatske i Ugarske, odnosno Hrvatske, Ugarske i Austrije, napraviti.

Legitimacioni odbor imao je svoju sjednicu dne 21. juna, a na dnevnom redu bio je izvještaj referenta Plantana i koreferenta Bartoli-a o izboru dra Benanati. Dok je Bartoli trebao pune dvie godine da poda svoj koreferat, duk je, pošto ga je podao svaki čas bio zapriečen doći k sjednici odbora, je u sjednici 21. juna našao nešto drugo, da stvar i nadalje zavlada. Rekao je, da je on dobio izvještaj referentov na zadnjoj st. anici drugačije, nego li su ga dobili drugi, pak predlagao da mu se dade 14 dana vremena da učini drugi koreferat. Njega liberalnoga Talijana podupirao je „katolik“ Talijan Conci (svi su jednako pravedni napram nama!). Odbor nije prihvatio taj predlog, i to također ne s razloga, što se koreferat ne mora temeljiti na referatu, niti protispis posliednjemu. Bartoli je poslie glasovanja pitao da se konstatuje broj prisutnih članova, ali predsjednik nije hjeo to učiniti, pak je Bartoli protestirajući izašao. Odbor je započeo razpravu o rečenom izboru već u onoj sjednici od 21. juna. Imao je u nadaljevali u sjednici 27. juna. Bartoli je molio predsjednika da odroči sjednicu, jer je zapriečen doći. Predsjednik nije tomu udovoljio. Zalibože bio je i Plantan ozbiljno zapriečen boljestu doći; pak pošto ne bijaše dovoljan broj članova nije se sjednica u obće obdržavala.

Politički pregled.

U Puli 5. jula 1905.

Austro-Ugarska.

U subotnoj sjednici carinskog odbora carevinskog vića dao je ministar-predsjednik Gautsch izjavu, koja je ponešto parlamentarni položaj poboljšala.

Hrvatski zastupnik Vuković izrazio je želju, da se vlada izjavi, što i kako kani urediti bosansko-hercegovačko pitanje, ako dodje do razstave između Austrije i Ugarske. Ministar-predsjednik zatražio je na to, da se odmah započne razprava o punomoćnom zakonu za trgovačke ugovore sa Svajcarskom i Bugarskom. Ta razprava je odmah na to započela. Zastupnici Vuković i Hrubi izjaviše se proti tomu, jer da se moraju prije posavjetovati sa svojim klubovi. Govorili su iza toga jošte nekoji govornici, na što je bio trgovački ugovor prihvaćen.

Talijanski klub zahtjeva odlučno, da se još u ovom zasjedanju, riješi pitanje njihovog sveučilišta. Nu vladi zadaje brige i pitanje o podržavljenju nekojih željeznica. Česi ho i Poljaci žele, da se i to pitanje riješi već sada, ali da im vlada stalno obeća, da će se to pitanje riješiti kod razprave o osnovi gorskih željeznica, koju bi onda pustili, da prodje.

Hrvatski zastupnik Perić iz Dalmacije razgovarao je sa suradnikom jednog bečkog lista o držanju Hrvata u sporu između Niemaca i Madjara ili između Beča i Pešte. On je kazao, da Hrvati ne imaju razloga čeznuti za Bečom ni za Peštom, ali u slučaju što im je birati — reče — da bi nam bolje bilo sa Bečom (?) gdje ćemo naći dosta naše slavenske krvi, nego li s Peštom, gdje su nam svi krvnici.

I drugi zastupnik iz Dalmacije t. j. zast. Biankini izjavio se je napram nekom bečkom novinaru glade držanja Hrvata u sporu između Austrije i Ugarske. On reče među ostalim, da je s najvećim interesom čitao izjave o stanovitu Hrvata napram događajem u Ugarskoj, što ih je čisto i bistro izrekao njegov drug zast. Perić, izraziv time ono, što već od dugo potresa hrvatsko čuvstvo.

Predsjednik odbora opozicije u Hrvatskoj, zastupnik Ruhić izjavio je u novinah viest, kojom odgadja na neizvjestno vrijeme sastanak hrvatsko-slovenskih zastupnika iz Hrvatske, Dalmacije, Istre i slovenskih zemalja.

Crna Gora.

Najnovije viesti kažu, da je turska vlada dozvolila crnogorskoj vladi gradnju željezničke pruge na Skadar i pripojenje Barske pruge ovoj. Tu gradnju provesti će po svojoj prilici talijanski mjerilci, jer je Crna Gora u novije doba pod talijanskim uplivom.

Srbija.

Vidovdan proslavljen je po čitavoj Srbiji svečano. U svih crkvah držane su zadušnice za poginule junake za slobodu Srbije.

Izborna borba biva širom kraljevine sve to živahnija. Vladini listovi očekuju, da će u novoj skupštini imati vlada dosta jaku većinu.

Rusija.

Sa rusko-japanskog ratišta dolaze o ruskoj vojsci povoljni glasovi. Ta vojska imala bi biti tako jaka i spremna, te je bila kadra obustaviti svako napredovanje Japanaca. Sveukupna jakost ruske vojske računava se najmanje na 300.000 momaka. Japanska vojska cieni se na pol milijuna vojnika. Oni su dakle mnogo jači nego li Rusi, ali se ipak ne odlučise jošte na novu navalu.

Događaji u samoj Rusiji zabrinjuju samu rusku vladu i ostale Slavene. Koncem prošlog tjedna vladala je po nekim gradovima Rusije prava pobuna, dok je u Odesi bila prava revolucija. Tu se dapače pobunila i momčad (700) ratnog broda „Knjaz Potemkin“ i strahovala par dana pred Odesom, a sada luta po crnom moru. Danas se povratila u Odesu, te nepreda li se, bit će od drugih ratnih brodova gotopljena. Pobunila se bila također momčad na brodu „Georgij Pribedonosec“ ali se je predala oblastima, izručivši 67 buntovnika pokretača bune.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Pepravak. Pometnjom došlo su u posljednjem broju dvie viesti „Talijanska pobožnost i „Šepava agitacija“ pod koparski, mjesto pod puljski kotar, što ovim sada izjavljamo.

Nesretna vrućina. — Nesreća na vojničkim vježbama. Vrućina što je zavladala ovo nekoliko dana, postigla je vrhunac u prošli ponedjeljak. Vrućina toga dana imala žaližbove svojih žrtava. Taj dan naime odoše u 3 sata u jutro na vježbe tri bataljuna domobranaca. Koncentracija bila je u Fazani, a ondanle u Vodjan te kroz Galežan u Pulu. Taj dan bijaše usudan po jadne vojnike. Sunčana žega kosila ih ko srpom, te ljudi padali putem na hrpe. Nijedna kumpanija nije se povratila čitava i zajedno kući.

Da nije građanstvo priskoćilo brzo u pomoć, te ih u kočijama sabirali po cesti iz Pule do Galežana bila bi se dogodila užasna nesreća, dok ovakvo je stradao samo jedan čovjek, vojnik Ivan Jurković iz okolice zadrarske, koji je putem na rukama izlahaou. Žalostno bilo gledati kako se pod večer jedan ili dva vojnika umorno klipsajući vraćaju u grad i lutaju kao muhe bez glave.

Čudno se činilo i nerazumljivo nam je, zašto se je momčad prepustilo samoj sebi, te nije vojnička oblast poduzela mjere da se zaostali vojnici potraže, pribere i na sigurno sprema. Kažu da ih je obolilo tog dana preko 300.

Žalostni su ovo slučajji koji se svake godine sad ovdje sad ondje opetuju. Mišlimo da bi se ipak jednom imalo strože postupati proti onima koji su uzrokom a i odgovorni za ovakve nesreće. I vojnici su ljudi a ne marva, premda, da se to dogodilo marvi zauzelo bi se za nju društvo za zaštitu životinja, dočim za ljude tko će to učiniti, a ljudi ipak još niti ne misle na to, da bi ustrojili društvo za zaštitu ljudi!

Istarska Posujilnica u Puli. U nedjelju dne 25. pr. mj. držala je Istarska Posujilnica u Puli svoju redovitu godišnju glavnu skupštinu.

Skupštinu je otvorio vriedni predsjednik Posujilnice veleuč. g. dr. Matko Laginja, koji je u liepom pozdravnom govoru sa zadovoljstvom istaknuo liepi napredak i hvalevriedno zanimanje svih slojeva našeg pučanstva za posujilnicu.

O tom liepom napredku navest ćemo nekoliko podatka u brojkama, koje će najbolje posvjedočiti liepi uspjeh, što ga je Posujilnica postigla u godini 1904.

Novčani promet u g. 1904. bio je u Puli K 1,876.446-18 a u područnici u Pazinu 1,065.341-21 što dava sveukupni promet od K 2,941.787-39. Štedioničkih uložaka koncem g. 1904. bilo je u Puli K 316.964-57 u Pazinu K 500.951-32 ukupno K 1,317.915-89, te su štedionički ulošci u g. 1904. prema g. 1903. porasli za K 310.073-82. Koncem g. 1904. iznašli su zajmovi zadržagarima u Puli još K 708.433-42 a u Pazinu K 381.358-94 ukupno K 1,089.792-36.

Čistoga dobitka bilo je u Puli kruna 2.602-98 a u Pazinu K 1.275-39 ukupno K 3 881-37. Ovaj čisti dobitak predložilo je starešinstvo da se podieli ovako: U prihranu (rezervni fond) K 1.500, djecom pripomoćnom društvu u Pazinu K 700, Družbi sv. Cirila i Metoda K 900 (podružnicama u Puli i Pazinu), Djač. domu u Pazinu 200 K. Na raspolaganje ostavljeno je starešinstvo K 531-37 da nagradi čimcnike i po svojoj tvrdjivosti upotribe u dobrotvorne svrhe. Skupština je ovaj raspored čistog dobitka i prihvatila, s narodičom preporukom da I. ist. Sokolu u Puli svakako podieli 100 K.

Ove brojke nam dosta jasno predoduju razvitak i napredak ovog velekorišnog

zavoda po naš siromašni istarski puk. Po ovom napredku preporučuje se Istarska Posujilnica svakomu sama od sebe. Štedioničke uloške prima posujilnica na razne postotke, redovito na 4 1/2 % a zajmovo daje na 6%.

Za tekuću godinu do nove glavne skupštine izabrano je starešinstvo ovako:

1. Upravni odbor: dr. M. Laginja; dr. Ivan Zuccov, N. Mardesić, P. Pavešić i Ivan Dujmović; 2. nadzorni odbor: Brno Bekar, E. Jelusić, don Luka Kirac, Lacko Kriz i A. Mezulić; 3. pomirni sud: Mišan, Igo. Stiglić i Andr. Turak.

Novopečeni „parozangue“. Dok je bio djetakom, pasao je ovce po lindarskom polju. Zvali ga svi „Kažimiro“, a pisali ga „Brunnić“. Dali ga u Pazin u krojački zanat. Bilo mu pretjeme, pa se dao u svet. Klatio se Italijom i Francuzkom, pak bio u Rimu, Parizu itd. Vratio se konačno opet u domovinu, pa tedanega osovio se na svoje noge i otvorio u Puli krojačnicu pod imenom „Casimiro Bruni“, primo tagliatore di Roma“. Ovdje mu negdašnja vršnjakinja jednom prigovorila, što se ne sjeća, kad su zajedno ovce pasli po Lindaršini. On ni mukajet. Sreo ga jednom rodjeni brat na ulici, pa ga po bratski zovne: „Kažimire“. A on njemu: „Chi sei tu? (Tko si ti?)“ Brno dočuhalo valjda oblasti, i cimera „Casimiro Bruni“ nestalo. Preselio se u Trst, gdje vodi opet vlastitu krojačnicu. Odlukom 21. VI. 05. br. 17.200/X. dozvolilo mu e. k. namjestnično proujenn imena od „Brunnich“ u „Bruni“. I tako će cimera „Casimiro Bruni“ opet ugledati božje svjetlo na čast svome vlastniku.

Hrvatski roditelji, nedajie svoje djece tudjincu u zanat, jer će vas se stiditi i zaljati. A vi naši vrli Brunnić ne plačite, nego se veselite, što se vaš pošteni rod riešio na sve vieke takvog odroda. Našim prijateljem u Trstu pak poučujemo, kad prodju mimo cimera „Casimiro Bruni“, nek se drže onog liepog stihata talijanskog div-pjesnika: Non ti curar... ma guarda e passa“.

Lošinjski kotar:

Izptili na nautičkoj skoli u Lošnju vršili su se dne 23. pr. mj. pod predsjedničtvom zemaljskog školskog nadzornika gosp. Ravalice. Proglašeni bijahu znelimi samo dva djaka i to Cezare Gerolimich i Ivan Rogusio.

Zastava sv. Cirila i Metoda. Pisu nam iz Malog Lošinja: Na dan 21. junija a blagdan sv. Vjekoslava, zaštitnika mladeži, bila je blagoslovljena zastava naše školske mladeži učione sv. C. i M. Zastava je nabavljena darežljivošću rodoljubkinja i rodoljuba naših. Blagoslov je obavio župnik dr. Bonifačić uz prisustvovanje mnogobrojnog puka. — Kad su ovdješnji nepsašnici doznali, da je blagoslov objavljen, zasmrdio im taj blagoslov, da nebi gore nestavim — Bog da prosti! Sam naš načelnik pohrta glavom sa par svojih viernih ili bolje nevjernika c. k. kotarskom kapelanu (jer glava bez postola nesimje. da bude), nek ovaj zabrani, da se ta zastava ne nosi u procesiji na Tielovo. Kad bi se srdili na ovaj brzi skok ovih framazonskih tičiča, rekli bi da je to bio bezobrazluk, ali s obzirom na to, što ovi ljudi ne prisustvuju nikad u nitakvim crkvenim funkcijama, da ljudi, koji na sramotu čitavog ovog pobožnog pučanstva stvorise i plovine i kapelane civilne, koji obezbešćuju svojim sprovodima i zadnju uspomenu mrtvaca, koja je sveta i najdivijim narodima i među Zalu-Kafirma, kad ti ljudi bez srama ljudskoja i straha Božjega imaju toliko bezstidne obrazine, koji su s mičešaju u strogo crkvene obrede, koji su sveti svakom pravom kršćanin-katoliku, kada to čine, velimo naprosto, da su bezobrazni!

Kao uzrok naveli su kapelanu, da ima na zstavi trolejbnica; dočim nisu nego tri malena zavjotka (cufoli) od trobojne izpremešane svile. — Kapetan rek

Odustaje se od disciplinarnog postupanja proti jednoj učiteljici. Premješća se pučkog učitelja g. Ivana Martinčića iz Lindara na Paz.

Odbijena je molba jednog učitelja za promaknuća u viši razred. Uzelo se do znanja izvještaje godišnje o stanju pučkog školstva za god. 1903/1904. i rješilo se nekoje predmete manje važnosti.

Promjena imena. Spljetsko „Jedinstvo“, glasilo bivše narodne stranke u Dalmaciji, izlazi od 1. jula pod imenom „Naše Jedinstvo“ da bude takvo moglo pod novim imenom zalaziti i u banovinu, gdje mu bijaše uzkracen poštanski debit.

Redjenje za svećenike. Tršćansko-koparski biskup presvj. g. Nagl podijelio je svećenici sv. red dne 30. junija četvorici bogostova one biskupije u crkvi sv. Antuna novoga u Trstu.

Sakrament sv. potvrde dieliti će tršćansko-koparski biskup u prvoj polovici mjeseca jula u bužetskom i opštalskom dekanatu a dne 15. jula u svojoj kapeli u Trstu.

Blagoslov zastave. Uprava „Hrvatskog Sokola“ u Vodicama (Dalmacija) razaslije pozive k svečanosti prigodom izlaza i blagoslova društvene zastave, što će se vršiti dne 9. jula 1905. Program svečanosti sastoji se iz 12 točaka, je vrlo bogat i biran.

Nautički odloz na c. k. trgovačkoj i naučiteljskoj akademiji u Trstu. Upisivanje pitomaca u II. pripralni tečaj i u I. tehnički razred neće se vršiti ove godine samo u septembru, već također dne 14. i 15. jula o. g. tako da se uzmognu djaci obavijestiti glede prijemnih izpita, koji će se polagati mjeseca septembra.

„Erzherzog Ferdinand Max“.

Najnovija ladja naše ratne mornarice zove se „*Nadvojvoda Ferdinand Maksimilijan*“ („*Erzherzog Ferdinand Max*“). Ladju spustili su u more u Trstu, dne 21. maja o. g. Ova ladja, pak, ona „*Erzherzog Karl*“ i „*Erzherzog Friedrich*“ najveće su ladje naše mornarice. Oklopnjaca „*Erzherzog Ferdinand Max*“ duga je nešto preko 118 m. a široka skoro 32 m. te ima 10.600 tonelada. Njezina ocelina oklop, koji je mjestimice 24 cm. debeo, teži 2.922.000 kg. Ima dva tornja i dva jarbola. U svemu imade 14 isplavi (barka) od kojih najveća važe 20.000 kg. Kormilo ili timun mjeri u površini 24 četvorna metra. Oklopnjaca imade dva stroja sa 14.000 konjskih sila i 12 kotlova. Od dvaju velikih sidra teži svako po 5.800 kg. Sisaljke ili pumpe mogu da u jedan sat izišu 2.250.000 l. vode. Ugljena može da ukra 1315 tonelada, kojim pak može učiniti puta srednjom brzinom do 4.500 milja. Sa aparatima za destilovanje (čišćenje vode) može da u 24 ure izčiedi do 120.000 l. vode.

Brod je oboružan sa 4 topa od 24 cm. kalibra, 12 topova od 19 cm., 2 topa od 7 cm., 12 mitraljača od 7 cm., 10 pak od 37 mm. a 8 od 7 mm. kalibra. Imade također 2 aparata za spuštanje torpeda. Svaki torpedo važe oblo 560 kg.

Kada ovo sve znademo, narivava nam se pitanje: koliko pak sve to košta?

Oklopnjaca „*Erzherzog Ferdinand Max*“ okrstiti su na uspomenu nesretnoga Maksimilijana, cara Meksikanskoga, a brata našega kralja. Doduše obatoji jedna ratna ladja istoga imena, nu pošto je već zastarjela, rabe ju sada u Puljskoj luci za ukonacanje momčadi. Ova ladja bijaše puštena u more 24. maja 1855. te je udioničevala u pomorskoj bitci pod Visom pod zapovjedju kapetana baruna Sternečka, te od godine 1889. služu, kako rekomo, za ukonacanje vojnika u Puljskoj luci.

Kad smo već kod ovog starijeg broda naše ratne mornarice, sjetit ćemo se još nekih njegovih drugova.

Fregata „*Radetzky*“ bila je sagradjena u Englezkoj godine 1854. Za ovaj trosak doprinesli su svoj dio i građani Trsta, da tako počaste slavno ime vojskovođe Radetzkyja. (Koliko su pak sada doprinesli za oklopnjaca „*Erzherzog Ferdinand*“

Max“, da tim počaste svoga dobrotvora Maksimilijana? — Čudno! Godine 1854. sakupili su Tršćani prinos: da počaste ime vojskovođe, koji je u Lombardiji i Meletočkoj has u ono vrijeme „mlatio“ Talijane, a godine 1905. zaboravili su, da sakupe prinos za počastiti uspomenu „svoga“ Maksimilijana. Tempora mutantur! — Op. slagara).

Iste godine sagradjene su u Trstu fregate „*Adria*“ i „*Donau*“. Godine 1857. sagradje u Meletima korvetu na vijak „*Erzherzog Friedrich*“, a slijedeće godine „*Dandolo*“. Godine 1859. sagradje u Puli „*Kaiser*“, te ove iste godine započelo se na svu silu da se proširi puljska luka i arsenal. Ove iste godine preudisalo se fregate na jedra „*Schwabenberg*“ i „*Novara*“, te ih se providilo sa makinama „*Salamander*“, prva oklopnjaca naše mornarice, bila je, sagradjena god. 1861. Za njom slijedile su oklopnjace „*Drache*“, „*Prinz Eugen*“, „*Kaiser Max*“ i „*Don Juan d' Austria*“.

Vriedno je, da se još spomene slijedeće iz-poviesti „*Novara*“. Ova, tada još fregata na jedra, prvi je brod, na kome je nadvojvoda Maksimilijan, kasnije nesretni car meksikanski prvi put strahu strazio kao častnik. Ovaj brod odveo ga je iz Trsta dne 10. aprila 1864. u Meksiko, da primi tamó ponudjenu mu carsku krunu; ovaj isti brod dovezao je godine 1868. u Tršćansku luku njegove smrtne ostatke. Čudna li slučaj!

Izlet u Malinsku i natrag. Novim i vrlo udobnim parobrodom ugarsko-hrvatskog parobrodarskog društva na Rieci „*Tatra*“ zaplovlilo je dne 15. pr. mj. u jutro do 50 osoba iz Voloskog i Opatije put pitome naše Malinske, da tamo prisustvuju godišnjeg glavnoj skupštini naše plemeniće „Družbe sv. Cirila i Metoda“. Među izletnici bijaše ravnateljstvo Družbe t. j. zast. prof. Spinčić, dr. Janežić, dr. Fabijanić, Viktor Car-Emin, Viktor Tomićić, dr. M. Trinajstić i K. Jelusić, te više gospodja, gospodjica i gospode, odaslanica i odaslanika društvenih podružnica iz Voloskog, Opatije, Lovrana, Pazina, Kastva, Miholca itd. Voznja morem bijaše vrlo ugodna. Zapovjednik parobroda, dični kapetan g. Miko Perčić svima uslužan, sa svakim prijazan, bio je izletnikom u svemu na roku.

O dočeku izletnika itd. u Malinskoj, Bogovičić itd. izvijestili smo na drugom mjestu.

Posle skupštine povratise se izletnici sa domaćimi rodoljubi iz Bogovića dolje u Malinsku, gdje ih je čekao objed u dvim gostionama. Za objeda palo je više rodoljubnih zdravica. Nakon prve zdravice stavio je g. Fiamin predlog, da se po uputi g. Gremera sakupi stogod za Družbu, a da se tako sabere poznatih 200.000 K. G. Fiamin sakupio sam okolo 100 kruna. Njegov primjer slijedite su gđjice Tomićić i Kranjec, te gđja Čubelić i Fabijanić, koje sakupiše ukupno okolo 600 kruna.

Za objeda stigoše narodni sopci iz Omišlja praćeni kitom krasnih djevojčaka omissaljskih u narodnoj nošnji i nekoliko tamošnjih mladića. Mladež se veselo uvaltila u kolo pjevajući krasne domaće pjesme.

Posle 6 sati po podne stali se izletnici pripravljati za povratak. Razstanak s domaćim stanovništvom bijaše vrlo srdačan. Klicalo se i pozdravljalo koli s obale toli s parobroda dok se je moglo čuti opraštanje se.

Na povratku krenuo je uslužni kapetan Miko parobrodom put Omišlja da izkrca tamošnje izletnike. I tuj bijaše razstanak vrlo srdačan.

Iz Omišlja krenu parobrod put Ike, pak u Opatiju, Volosko i Riehu i svuda izkrcao se više ili manje izletnika, a ponajviše u Opatiji i u Voloskom. Svi ti izletnici poneli su sa sobom najugodniju uspomenu na vrlo uspjeli izlet i na plemenito potraćeno vrijeme onog dana.

Opazanja sa učiteljske skupštine. Dobrinj dio čistog dobitka od god. 1904. K 50—; Trinajstić Ivan, župnik, Dobrinj K 10—; Ivan Mahnić, Dekani K 20—; Ljubitić Ivan, Grobnik K 10—; Tržaska posojilnica in hranilnica, Trst dio čistog dobitka od g. 1904. K 200—; Za prodani ruski i bugarski novac jednomu talijanu je neproračunivo. A odkad se poprimio K 120—; Na kugle u čitaoni, Pazin, narodne misli i čuvstvovanja za svoje: sabrano K 160—; Za počastiti uspomenu za jezik, običaje itd. a i volju sklonio na to, da se za svetinju svoju, za narodnost svoju bori, pa makar i za nju padne, od onda moralno na boljem stoji, a ravnajuć se po etičkim načelima, te stvarajuć si značaj stupa kao gorostas svomu boljemu cilju. Može da uzput zadje, ali uvidiv svoju pogriješku vraća se odlučniji na pravu stazu života. Na tu stazu doći će celi naš rod, kad bude ali samo u znanju napredovao; kad bude imao vođe požrtvovne, ljude sa jasnim pojmovi i neporočna života. Bit će oni ovakvi, kad budu zaokupljeni narodnim duhom, a misli svoje upravljali najprije majci Slavi. Ovo, bio mi jedan dojam, što sam ga ponio sa učiteljske skupštine držane u Pazinu. Vratila se većina „Bičaša“ sa svog zalutaja, da još jednom promotre svoje kolege, koji stoje na branisti svojih i narodnih prava. Držalo se, da nas neće prepoznati, pak da će na nas nasrnuti, ko što se govorilo, da će. Ali da, javili smo im koji smo, pak se oni prebrojili i bio je mir. Da su oni zalutali krivo je i to, što imaju nejasnih pojmova. Molim Vas slušajte, rekao mi njihov mladi, da je gosp. Zec već Hrvat nego mislim. Ako je mjeru, komšija mislio, dopustio bih donekle, ali da je jedan Hrvat, koji je za Talijane glasovao veći Hrvat nego ja, to je za pravo bogumirska laž a drugo, to je potvora za mene. Nu pošto znam, da gospodin sa nejasnim pojmovima znade vrlo liepo istinu saopeti, dozvoljava se, da po svojem rifu ljude mjeri. Kao primjer nek još slobodno navajda, da je pred neko tri godina jedan veliki Hrvat-svećenik u Vodnjanu glasovao u svrhu svoje zemaljske koristi za liberalnoga Talijana proti klerikalcu Talijanu. To znadem i ja, ali drugi ne znaju; pak mogu o njem i drugačije naši kolovodje suditi, pak makar i hvaliti ga. Ali istina uvijek pobjedjuje. Budimo ljudi, a ne izmećari!

Razni prinosi:

Dječkom pripomoćno društva u Pazinu prispjeli su tekom mjeseca svibnja slijedeći prinosi:

A) *utemeljitelji:* g. Matika Josip, olč. činovnik, Pazin K 20—.

B) *redoviti:* gg. Sironić Anton, župan, Trviž K 20—; Baštinjan Josip, kapelan, Pobjan K 10—; Legović Anton, umir. župnik, Kastelir K 10—; dr. Stjepan Posilović, dr. Nikodem Jakšić, dr. Nikola Tomasić, dr. Nikola Maurović, dr. Luka Marjanović, Vladimir Mažuranić, Blaž Svinđerman, Ivan Pliverić, dr. Makso Steiner, dr. Geza Josipovič, Radoslav pl. Rubido, dr. Josip Pliverić — Zagreb po K 10—; dr. Josip Lončarić, Antun Starec, dr. Dominik Premuš, Zagreb po K 5—; Gjurjo Bezuk, Zagreb K 4—.

C) *darovi:* gg. Matejčić Fran, c. kr. zem. škol. nadzornik, Trst K 40—; Flego Josip, odv. kand., Pazin K 2—; Marčelja Antun, Pazin K 10—; Matanić Petar, Pazin K 2—; Fliplić Ivan, Lindar, sabrano K 552; Banka i štedionia za primorje, Sušak K 50—; Klemen Josip, Sv. Petar u Sumi K 1—; U ime Boga K 500—; Pošteno društvo na povratku željeznicom u Pazin K 10—; Mandić dr. Šime, štopski liječnik u miru, Beč K 45—; Konsumno društvo, Ližnjan, dio čistog dobitka od g. 1904. K 3022; Legović, Pulenta Stipe, Sv. Ivan od Sterne K 1—; Medulinsko društvo za štednju i zajmove, Medulin, dio čistog dobitka od g. 1904. K 100—; Bersenđa Ivan, župnik, dekan, Pican K 50—; Hrvatska čitaonica, Lindar K 15—; Dobrinjsko društvo za štednju i zajmove,

Dobrinj dio čistog dobitka od god. 1904. K 50—; Trinajstić Ivan, župnik, Dobrinj K 10—; Ivan Mahnić, Dekani K 20—; Ljubitić Ivan, Grobnik K 10—; Tržaska posojilnica in hranilnica, Trst dio čistog dobitka od g. 1904. K 200—; Za prodani ruski i bugarski novac jednomu talijanu je neproračunivo. A odkad se poprimio K 120—; Na kugle u čitaoni, Pazin, narodne misli i čuvstvovanja za svoje: sabrano K 160—; Za počastiti uspomenu za jezik, običaje itd. a i volju sklonio na to, da se za svetinju svoju, za narodnost svoju bori, pa makar i za nju padne, od onda moralno na boljem stoji, a ravnajuć se po etičkim načelima, te stvarajuć si značaj stupa kao gorostas svomu boljemu cilju. Može da uzput zadje, ali uvidiv svoju pogriješku vraća se odlučniji na pravu stazu života. Na tu stazu doći će celi naš rod, kad bude ali samo u znanju napredovao; kad bude imao vođe požrtvovne, ljude sa jasnim pojmovi i neporočna života. Bit će oni ovakvi, kad budu zaokupljeni narodnim duhom, a misli svoje upravljali najprije majci Slavi. Ovo, bio mi jedan dojam, što sam ga ponio sa učiteljske skupštine držane u Pazinu. Vratila se većina „Bičaša“ sa svog zalutaja, da još jednom promotre svoje kolege, koji stoje na branisti svojih i narodnih prava. Držalo se, da nas neće prepoznati, pak da će na nas nasrnuti, ko što se govorilo, da će. Ali da, javili smo im koji smo, pak se oni prebrojili i bio je mir. Da su oni zalutali krivo je i to, što imaju nejasnih pojmova. Molim Vas slušajte, rekao mi njihov mladi, da je gosp. Zec već Hrvat nego mislim. Ako je mjeru, komšija mislio, dopustio bih donekle, ali da je jedan Hrvat, koji je za Talijane glasovao veći Hrvat nego ja, to je za pravo bogumirska laž a drugo, to je potvora za mene. Nu pošto znam, da gospodin sa nejasnim pojmovima znade vrlo liepo istinu saopeti, dozvoljava se, da po svojem rifu ljude mjeri. Kao primjer nek još slobodno navajda, da je pred neko tri godina jedan veliki Hrvat-svećenik u Vodnjanu glasovao u svrhu svoje zemaljske koristi za liberalnoga Talijana proti klerikalcu Talijanu. To znadem i ja, ali drugi ne znaju; pak mogu o njem i drugačije naši kolovodje suditi, pak makar i hvaliti ga. Ali istina uvijek pobjedjuje. Budimo ljudi, a ne izmećari!

Za Družbu sv. Cirila i Metoda pripoše preko naše uprave:

1. Gosp. Grgo Boždon u Puli daruje K 2—.

2. Gospoda A. Tončić Cekin, Miho Križanić i Šime Červar iz Zrenja, daruju svaki po 1 K, usljed proglaš na narod.

3. Gosp. Jure Žiković, župnik u Ražicah, daruje K 10— usljed proglaš družbinog ravnateljstva na narod, 4. Gosp. Fran Matejčić u Trstu daruje K 60—.

5. Gosp. O. Dragutin Brajković, svećenik na Glavotoku daruje K 3— uz poklik cvala i napredovala.

6. Gosp. Niko Pajalić, učitelj i supruga Beršec daruju K 10—, usljed poziva ravnateljstva družbe sv. C. i M. za Istru.

7. G. Jerko Grsković, učitelj u Vrbniku sakupio na Ivanj dan među „Frankopancima“ K 550.

8. Velet. gosp. Ivan Vinodolac, kapelan u Šajinah sabrao je K 1820. i to prigodom imendana velet. gosp. Vjekoslava Viškovića u Sv. Mariji.

9. Hrvatska čitaonica „Danica“ u Lovranu daruje K 380.

10. G. Niko Magasić, učitelj u Dragibašćanskoj sakupio je pri objedu kod velet. g. Ivana Volarić, župnika K 5—.

11. G. Ivan Gržinić u Draguču kao blagajnik podružnice sv. Cir. i Met. u Draguču silje K 16—.

12. G. Stojan Gačša trgovac vojničkih kapa i ostale sitnarije za iste u Puli, prigodom današnjeg blagdana svešavljanjskih apoštola sv. Cirila i Metoda daruje K 2—.

Ukupno danas K 12650
Na račun ove g. izkazanih . . . 74090

Sveukupno K 86740
Plemenitim darovateljcem svesrečno se zahvaljuje Odbor

Listnica uredništva i uprave.

G. I. P. Ne razumijemo Vašeg „Fr. i Jur.“, pak ga nemožemo ni priobčiti. Da ste nam zdravo!

Svoji k svojim!

Skladište pokućstva goričko-solkanske stolarske zadruga

(prije Antun Čeršigoj)

TRST

Via di Piazza vecchia 1, polak crkve Sv. Petra

Tvornica sa strojevnim obratom. Pokućstvo izradjuje se samo u pači izsušnim drvom.

Konkurencija izključena. — Za solidnost se jamči.

Prodaje se također uz mjes. odplatu. Zastupstvo u Trstu, Splitu i Aleksandriji

Ilustrovani cienici se šalju na zahtjev.

POZIV

na I. glavnu redovitu godišnju skupštinu lovranskog društva za štednju i zajmove, registrane zadruge na ograničeno jamčenje, koja će se održavati dne 16. julia u 4 sata po podne u kući gospe Eufemije Bassa br. 9 u Lovranu sa sledećim

DNEVNIM REDOM:

1. Izveštje ravnateljstva.
2. Izbor ravnateljstva, nadzornog odbora i društvenog suda.
3. Zaključak glede uporabe čistog dobitka.
4. Slučajni predlozi i savjeti.

Godišnji obračun izložen je zadržarom na uvid u društvenoj pisarni u Lovranu.

LOVRAN, dne 30. junija 1905.

Ravnateljstvo.

OLOVKE

u korist družbe sv. Cirila i Metoda.
dobivaju se
jedino u hrvatskoj tiskari
J. Krmpotić i drug. u Puli
uz cenu od 2 do 10 para.

Inžinir ŽIVIC preporuča:

svoj pokušani željezni plug za tačkama (kullima) za oranje na plju u brajdama i drvlju za pločve, zastipanje, rovanje itd. koji se sam ravna, jednostavan, lagan i jeftin. — Svoje dobro poznate žitopilnice protiv peronospori i sveje nepropustljive vjetrovne pletke. — Dobivaju se također svake vrste strojevi za poljodjelstvo i industriju, posebice pak pumpe za svaku porabu i cisti kod tvrdke:

Živic i drug.

Trst — Trgovinska ul. 2.

J. KOPAC

Odlikovana
svijećarna na paru
Gorica — ulica Sv. Antona

Preporuča preč. svećenstvu, crkvenom starešinstvu, p. n. slavnom občinstvu svijeće iz prijesnoga pčelnoga voska kg. po K 4-90. Za prijesnost jamčim s K 2000. Svijeće za pogrebe, za božićna drva, vošteni svitci i med najfinije vrsti uz veoma niske cijene.

Štampilje iz kaučuka

izrađuje
knjigotiskara J. Krmpotić i drug.
Via Sissano-Diana u PULI Via Sissano-Diana

Preporuča se svim p. n. župnim, občinskim i drugim oblastima i uređima te posujilnicama, gospodarsko-trgovačkim i prosvjetnim društvima, p. n. gg. trgovcima i t. d.

CIENE UMJERENE.

Pošto je ovo poduzeće jedino hrvatsko u Istri i Primorju, nadamo se i molimo za što brojnije cijenjene naručbe.

Istarska Posujilnica u Puli

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadrughnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član istoga 4 1/2% kamata čisto bez ikakvog odbitka, te plaća od

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznose ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadržarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Društvena pisarna i blagajna nalazi se u Clivo S. Stefano br. 9, prizemno desno, gdje se dobivaju pobilje informacije.

Ravnateljstvo.

Visokom kr. zom. vladom proglašena liekovitom vodom rudnicom

APATOVAČKA KISELICA

naravnja alkalicko-muriatitcka-litijaska kiselica vrlo bogata ugljikom kiselinom

izvrstno i poput kristala čisto stolno piće.

Glasoviti liečebni auktoriteti prepisuju ovu kiselicu a najboljim uspjehom kod svih bolesti probavnih organa i grkljasa proti silozima i reumi; kod želučane, plućane, grlenege svih drugih katara, proti hemoroidima (zlatnoj žilji), kod boli bubrega, mjehura, kamena, šećerne bolesti, zraatih i astmatičkih jetara, žgaravice i mnogih drugih bolesti. Prekazuje izvrstno i nenadkriljivo sredstvo kod spolnih i mnogih drugih ženskih bolesti.

Analizirane su prof. dr. E. Ludvig, c. kr. dvorski savjetnik i kr. prof. dr. S. Bošnjaković.

Nagrađena na mnogim velikim strukovnim izložbama sa 15 zlatnih medalja.

„Upraviteljstvo vrela Apatovačke kiselice“

ZACREB, Illica broj 17.

Dobiva se u svim ljekarnama, trgovinama mirodija, restauracijama i gostionama.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad, Markov trg.

Zdravlje je najveće bogatstvo!

Kapljice sv. Marka.

Ove glasovite i nenadkriljive kapljice sv. Marka upotrebljavaju se za vanjsku i unutarnju porabu. Osobito odstranjuju tiganje i kašanje po kosi, neguh i rukuh, te liječe svaku gluhoblinu. One nedostizivo spaseno djeluju kod bolesti želuca, oblatuju katar, umiruju izbacivanje, odlanjaju naduhavanje, boli i grčeve, pospijetuju bolju probavu, čiste krv i crtva. Progone velike i male glisite, te sve bolesti od glisih dolazeće. Djeluju izvrstno proti hrparavosti i promoklosti. Lieče sve bolesti jetrah i sluzene te kulkulu i tiganje u želudcu. Progone svaku groznicu i sve bolesti od groznice dolazeće. Najbolje je sredstvo proti matericij i mardrupu, pa zato nasmiju manjkati u nijednoj stadijskoj niu seljačkoj kući. Dobira se samo Gradska ljekarna, Zagreb, Markov trg broj 29 pokraj crkve sv. Marka. — Novac neka se ne šalje. — Cijena je sljedeća i to franco na svaku poštu: 1 tucet (12 boćica) 4 K, 2 tuceta (24 boć.) 8 K, 3 tuceta (36 boć.) 11 K, 4 tuceta (48 boć.) 14-60 K, 5 tuceta (60 boć.) 17 K. — Posjedujem tisut i tisuta priznanica, da ih nije moguće ovdje listati, zato navadjam samo imena neko gg. koja su sa osobitim uspjehom upotrebljavali Kapljice sv. Marka te podpuno oszdravije: Iv. Berušić, učitelj; Janko Kisilj, kr. nadlogar; Stj. Borčić, župnik; Iljia Manić, opantar; Sofija Vekelić, šilica; Jozef Seljančić, seljak itd. itd.

Utemeljena god. 1360.

Gradska ljekarna, Zagreb, Markov trg broj 29, pokraj crkve sv. Marka.

Zdravlje je najveće bogatstvo!

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad, Markov trg.

Tko hoće dugo živjeti

veseliti se dobromu zdravlju, mora nastojati svoj želudac vazda u redu držati.

Svaki onaj, koji si je želudac sa teško probavljivom, prevrućom ili prehladnom hranom pokvario ili nahladio, nalazi sigurnu pomoć u

Germanovoj životnoj esenciji,

koja se proti beztečnosti, slabosti želuca, podrigavanju, žgaravici, smučivanju-glavobolji, vrtočlavlju, grčevima, teškom stolecu, zlatnoj žilji najuspješnija upotrebljuje. — Poslje obilnog jela, osobito poslje masne i teškoproblavljive hrane, odstranjuje ova esencija svaku bol i pribavlja volju za jelo, pri čem u velike doprinša i okripi tiela. Izlučuje pokvarene sokove iz tiela i čisti krv te ima prednost pred drugim sličnim sredstvima, što neškodi i nakon mnogoduljnije uporabe, jerbo sastoji iz najbiraanijih bilinskih sokova, te je ugodnog malo gorkog teka, tako da ju i najrazmaženije osobe, gospodje i djeca rado uzimaju.

Germanova životna esencija, kao pravo pučko i kućno sredstvo neka u nijednoj kući ne manjka, jerbo često — gdje liečebne pomoći blizu nije — kao prva pomoć pomaže i od ozbiljne bolesti sačuva. — Kod kupovanja neka se naročito zahtjeva „Germanova životna esencija“ iz ljekarne k ornou orlu u Bjelovaru, pošto imade još sredstva sa sličnim imenom, ali nijedno nije ovom doraslo. Jedino prava jest u zelenom zamotu sa ciljem tiskanim naslovom: Ljekarna k ornou orlu k Germanu u Bjelovaru (Hrvatska), kamo se i naručbe dostavljati imadu. — Cijena boćice jest K 1-40 postom ne izpod 2 boćice. — Za pakovanje 40 para više, razasijše se uz pouzeće ili unapred poslanje iznosa.

Naslov neka se točno napiše. — Naputici i prospekti badava.

Germanovu esenciju mogu trpćetmu čovjekanstvu najbolje preporučiti, pošto sam se na sebi samomu i na mnogomu župljanau kojemu ih preporučio bio taj lieč. osvjetliti o izvrstnom djelovanju.

Edmund Medesotti, župnik u Trojstvu, (Hrvatska), 2 potrošene boce Vaše životne esencije vrlo mi dobro činis. i toga mi pošaljite još 6 boćica.

Petar Gradina, umir. župnik Gradaca, Zinzerdorfgasse.

Orivo Vam javljam, da sam mnog. vrsti sredstva upotriobio, ali nijedno nije kao Germanova esencija djelovala.

Molim, da mi ponovno pošaljete 8 boćica Germanove životne esencije, koju ću svima na želucu boljućima najbolje preporučiti. Pošto se mnogo bolje ćutim, nadam se skoromu posvemašnemu ozdravljenju.

Apollonija Haberl u Semriachu kod Poggana (Štajerska).